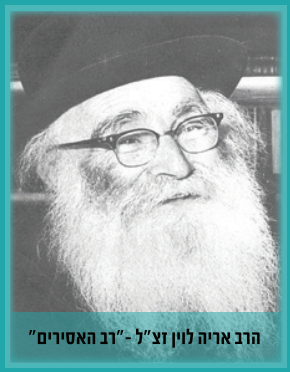
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת כי תצא

י"ד אלול תשפ"ב

גליון מספר 271

דרך חיים

"כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים כנפשך שבעך ואל כליך לא תתן" (דברים כג כה). כותב רש"י: ""כי תבא בכרם רעך" - בפועל הכתוב מדבר. "ואל כליך לא תתן" - מכאן שלא דברה תורה אלא בשעת הבציר, בזמן שאתה נותן לכליו של בעל הבית". כתב ספר החינוך (מצוה תקעו) בטעם מצוה זו: "ללמד את בני ישראל להיות להם נפש יפה ורצון טוב, ומתוך כך תחול ברכת ה' עליהם. ובאמת שהדקדוק עם הפועל שלא יאכל באשר הוא עמל בעודו הוא עמל בדבר, וכל שכן כשהן עושין בגדולי הקרקע שהאדם שמח בו בברכת השם אשר נתן לו שיש הוראה בזה על הנבלה ועל המזג רע מאד, וכבר כתבתי כמה פעמים שהמארה והרעות ידבקו ברעים והטובות בטובים מין במינו".

ישנו משל בספר 'בן המלך והנזיר': הנשר, מלך העופות רעב, הוא סקר את האופק ולא ראה שום דבר מאכל. עד אשר נתן עיניו אל מצבור אשפה הנמצא מחוץ לאחד הבתים בכפר סמוך, ונחת על גל האשפה על מנת לאכול. לצד אותו גל עמד לו תרנגול כפרי אחד שהרים מבטו וראה את מלכו - הנשר תוחב את מקורו בלהיטות בתוך האשפה על מנת למצוא שאריות אוכל. חשב התרנגול לעצמו כי אף הוא כמותו, כשם שאני מנקר באשפה כך גם מלכי מנקר באשפה, וממילא אם הוא מלך אף אני כן, ואם אני איני מלך אף הוא אינו מלך. לא חש הנשר בנוח לנקר באשפה יחד עם עוף פשוט כתרנגול, והחליט להמתין על גג הבית הסמוך עד אשר יסיים התרנגול לנקר, בתעופה אחת עלה אל הגג והמתין. ראה זאת התרנגול והחליט אף הוא לצאת להפסקה מהניקור באשפה, ניתר אל גג הבית והתיישב לצד מלכו הנשר. הנשר החליט כי אין זה מן הראוי שיעמדו הוד מעלתו והתרנגול הפשוט זה לצד זה, והמריא גבוה יותר, ראה התרנגול במאמץ רב את הנשר נישא במרומים והכיר בדעתו כי אכן - הנשר הוא הוא המלך. אמנם התרנגול והנשר אוכלים כאחד באותה האשפה, אך אין זה הופך אותם לזהים ושווים, שאין בכוחו של התרנגול להמריא. ביכולת ההמראה של הנשר מתברר שאין דמיון כלל בינו ובין התרנגול גם באכילתם ובמנוחתם.

הנמשל היקר הנלמד ממשל זה הוא כי אין ספק שנקבל שכר חלף עבודתנו בלימוד התורה והתפילה, בעשיית המצוות וחסד, שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה. אבל לכאורה על האכילה והשינה שאינם מעשי מצוה אין שייך שנקבל שכר בעבורם. מחדש על כך החפץ חיים (שם עולם ח"א

המשך בעמוד הבא

הגליון מוקדש לעילוי נשמת

שרה בת יעקב ז"ל

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** office@ish-tsadik.org.il | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

פ"ה - הערה) על פי דברי התורה "כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים כנפשך שבעך" - "וכעין מה דאיתא בבבא מציעא (צא) הולך כעושה מעשה דמי, פירוש אם הולך מתלם לתלם אף שאינו עושה אז במלאכתו של בעל הבית כיון שהוא לילך לתלם אחר לעשות מלאכתו של בעל הבית חשוב כעושה מעשה ומותר בשביל זה לאכול מפירותיו של בעל הבית, כמו שהרשה התורה "כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים כנפשך שבעך" דמיירי בפועל בשעת גמר מלאכה כמו שאמרו חז"ל... והכי נמי בעניינו כיון שבעת קימתו הוא מקבל עליו עול מלכות שמים ועול מצות לעבוד לה' בכל מה שיוכל ומה שהולך אחר כך לעסקיו הוא גם כן רק כדי שיצא מזה תועלת לבסוף לעבודת השם חשיב כולו עבודת השם". כאשר כל יסוד חיינו הוא לשם עבודתו יתברך, אז גם מה שאנו עושים לצרכי קיומנו מתעלה לגדר של מצוה ועבודת ה'.

כעין זה נפסק בשלחן ערוך (או"ח לח ח): "כותבי תפילין ומזוזות הם ותגריהם ותגרי תגריהם וכל העוסקים במלאכת שמים פטורים מהנחת תפילין כל היום, זולת בשעת קריאת שמע ותפילה". ביאר המשנה ברורה (ס"ק כד) שהטעם הוא משום שהולכים אחר כוונתם "אף שמרויחין מזה. ודוקא אם עיקר כוונתם כדי להמציאן למכור למי שצריך להם אבל אם עיקר כוונתם רק להשתכר לא מיקרי עוסק במצוה". וביאר בביאור הלכה (ד"ה "הם ותגריהם") שהדבר נלמד מהגמרא (ב"מ פב:) שאם מלוה ומכוון למצוה נחשב הדבר למצוה אף שמתכוון גם לצרכו. וכן אומרת הגמרא (פסחים ט:) שאדם שתרם סלע לצדקה על מנת שיחיה בנו החולה - הרי זה צדיק גמור, והטעם הוא משום שאנו הולכים אחר מטרתו וכוונתו של האדם בשעת המעשה. והוסיף הביאור הלכה כי "מכל מקום נראה לי דאם כונתו לשניהם בשוה - מיקרי עוסק במצוה, וכענין מה שפסק האליה רבה (בסימן תקפ"ט סק"ח) דאם תקע בשופר להתלמד וגם לצאת בו ידי מצוה יצא ידי חובתו".

כך הוא לגבי צרכי החומר אצל עם ישראל. היהודי יודע כי אין לו טעם לאכול ולשתות על מנת לצבור כח לעבודה ולעבוד על מנת לצבור ממון לאכילה ושתיה, יודע הוא כי אינו לוקח עימו לעולם האמת את האכילה השתיה והפרנסה, כי אם תורה ומעשים טובים. אשר על כן לעולם דעתו של היהודי, גם בשעת אכילתו ופרנסתו, מעורבת בין צרכי העולם הזה וצרכי עבודת ה', וממילא מכח עירוב זה נחשב הוא כמכוון גם בצרכיו לשם שמים. נכון שעוד לא זכינו לתביעת מרן השלחן ערוך (או"ח רלא א): "בכל מה שיהנה בעולם הזה, לא יכוין להנאתו, אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב: "בכל דרכיך דעהו" (משלי ג ו), ואמרו חכמים: "כל מעשיך יהיו לשם שמים", שאפילו דברים של רשות, כגון האכילה והשתיה וההליכה והישיבה והקימה והתשמיש והשיחה וכל צרכי גופך, יהיו כולם לעבודת בוראך, או לדבר הגורם עבודתו, שאפילו היה צמא ורעב, אם אכל ושתה להנאתו אינו משובח, אלא יתכוין שיאכל וישתה כפי חיותו, לעבוד את בוראו... ומי שנוהג כן,

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

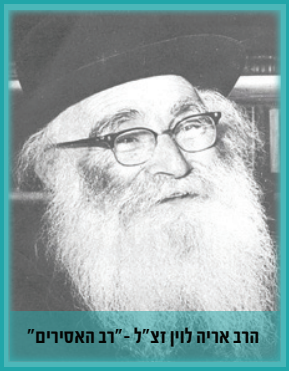

דרך חיים

עובד את בוראו תמיד". אמנם כיוון שכוונתנו מעורבת היא, שאנו אוכלים משום הנאת המאכל ולצד זה לשם חיזוק גופנו לעבודתו יתברך - נחשבים אנו כולנו כעוסקים במצוה כל העת.

שבת שלום!

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** office@ish-tsadik.org.il | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

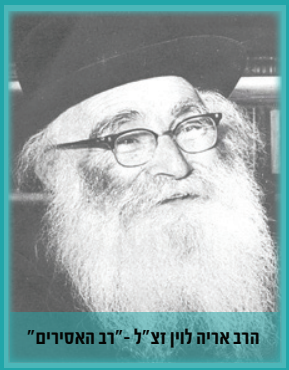
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

ר' שמחה שלמה לוין הסביר בשם אביו ר' אריה את הטעם שבפרשת בשלח כאשר אמר הקב"ה למשה "הנה אנכי שולח מלאך לפניך" (שמות כג כ) לא מחה על כך משה, ואילו בפרשת כי תשא לאחר חטא העגל לא רצה משה רבנו בהנהגת מלאך, כפי שאמר "אם אין פניך הולכים אל תעלינו מזה" (שם לג טו).

כי עיקר בקשת משה היתה על כך שקבלת התשובה תתקיים על ידי הקב"ה בעצמו ולא על ידי מלאך, כי התשובה השלמה היא בהיותה מגעת עד כסא הכבוד ולא ע"י שליח או מלאך, אלא על ידי הקב"ה בעצמו.

(דרך אבות עמוד רכא)

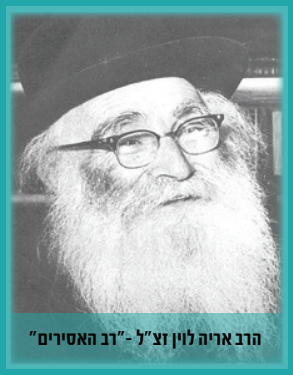
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

פסק מרן השלחן ערוך (אורח חיים הלכות רסח ז) כי אחר תפילת הלחש של ערב שבת "חוזרים לומר ויכלו, משום יום טוב שחל להיות בשבת שאין אומרים אותו בתפלה, וגם להוציא למי שאינו יודע. ואומרים אותו בקול רם ומעומד". כתב מרן המשנה ברורה (ס"ק יט) שהסיבה שאומרים אותו בעמידה הוא "לפי שבזה אנו מעידים להקב"ה במעשה בראשית, ודין עדים בעמידה כדכתיב "ועמדו שני האנשים". וטוב לומר אותה ביחד בצבור דעדה שלמה בעינן להעיד להקב"ה". והוסיף שאם אינו אומר עם כל הקהל יאמר אותה על כל פנים עם אדם נוסף כדי שייחשב כעדות שהיא לפחות בשני עדים. אמנם אם התפלל אדם ביחידות ישנה מחלוקת אם יאמר "ויכלו" (דעת האליה רבה ס"ק יד) או שלא, משום שאין עדות ליחיד (דעת הט"ז סק"ה), ופסק מרן המשנה ברורה שיאמר בלי כוונה שייחשב כעדות אלא כקורא בפסוקי התורה.

אמנם מרן החזון איש (לח י) כתב שעיקר עניין אמירת "ויכלו" הוא דווקא בעשרה ולא צריך לאמרו בב' אנשים, שאין לעניין זה מקור. אמנם העיד הגר"ח קנייבסקי זצ"ל משמו של החזו"א שכיוון שאמר המשנה ברורה דבר זה וכך נוהגים העולם ראוי לו לאדם שסיים את תפילת עמידה לאחר הציבור לומר עם חברו ולא לבד, אף שניתן לעשות כן מעיקר הדין (מעשה איש ח"ד עמ' קכא).

ומשום שעיקר המעלה באמירת "ויכלו" במניין כתב הפמ"ג (א"א ס"ק יא) שראוי למהר לגמור תפילתו בלחש כדי להספיק לאמרו עם הציבור, ואם אמר "יהיו לרצון" הראשון שקודם "אלהי נצור" שוב יכול לומר "ויכלו" עם הציבור גם טרם אמירת "אלהי נצור". וכן אם הגיע בתפילת הלחש ל"ויכלו" בשעה שהציבור החלו לאמרו יחד - יאמר עמהם. אמנם מן הראוי שאח"כ ישוב לומר "ויכלו" על מנת שיגיע לאמירתו ג' פעמים, כפי שהבאנו לפני מספר שבועות בשם האר"י הקדוש.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

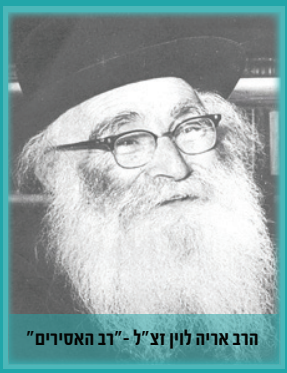

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | האם יש להקפיד שלא לאכול מקצה הלחם?

תשובה | לא, זהו מאמר שנהגו לומר ואין לו בסיס, כך כתב המנחת יצחק (ח"ט סי' ח) שידע את כל התורה כולה. בעל טעמי המנהגים כתב בשם היערות דבש שאדרבה בקצה הלחם נאחזים החיצונים יותר והברכה מבטלת את כוחם.

שאלה | האם יש להקפיד על דברי הזהר (פ' בשלח) שלא להכין מיום אחד ליום השני?

תשובה | לא ראינו מי שנזהר בזה (דברי תורה- מונקאטש מהדו"ת אות סט). והקומארנר (שלחן טהור סי' קנח) כותב שכל מה שהקפידו הוא דווקא למה שהוא עיקר הסעודה ולא לדברים המתלווים לעיקר. וכן ודאי שמותר לקנות קניות עבור כמה ימים (לב חיים ח"ב סי' קנ). אך כאמור הציבור לא מקפיד בזה כלל.

שאלה | האם יש להקפיד שלא לרחוץ רגל על גבי רגל?

תשובה | כן, הגמרא (הוריות יג:) מנתה זאת כאחד הדברים הקשים לשכחה (גליון מהרש"א יו"ד סי' קמו, בן איש חי (פ' פנחס), כף החיים (יו"ד סי' קטז)).

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: office@ish-tsadik.org.il | אתר: www.ish-tsadik.org.il